

गळ्यांतलो खुरीस

प्रकाश पर्यकार

दों गरा माथ्यार वचपी वाटेन कायतान भितर सरलो. ही वाट राखण्यांच्या खुरसा मेरेन गेल्या. गांवा कडल्यान तो खुरीस पंदरा मिनटांचे वाटेर आसा. वाट फातराळ आसा. पावसाळो सोंपत आयला. पूण नितळ निवळ आशिल्लें मळब नकळटां काळश्या कुपांनी भरता आनी अचकीत पावस झडपाक लागता. वाटेर करड वाडलां. करड आरतें परतें पडिल्ल्यान अर्दी अदीक वाट धांपून गेल्या. आपणाक सांबाळीत कायतान ते वाटे वयल्यान चलतालो. मदींच आडवो आयिल्लो झिलीचो ताळो तो कोयत्यान बेणटालो आनी वाट मेकळी करीत दोंगर चडटालो.

एका काळार चरवले खातीर दोंगरा माथ्यार वचपाक गांवच्या गोरवांक हीच वाट आशिल्ली. ताका लागून गांवांतल्या राखण्यांची ही वाट सदचीच जाल्ली.

भुरगेपणा सावन कायतानाक हे वाटेची संवकळ आसा. आपल्या गोरवांक घेवन तो हो सगळो दोंगर भोंवला. गांवच्या लोकांनी गोरवां पोसपाचीं सोडल्यांत. कायतानागेरूय आतां गोरवां नात. अर्दी अदीक वाट चलतकच कायतानान फाटीं वळून पळयलें आनी तो थंयच उबो रावलो. ताच्या कानांर धोलाचो आवाज पडलो. ताणें सकयल गांवाचेर नदर मारली. सगळो गांव माडांच्या चुडटांनी लिपून गेल्लो. फाल्यां कोंकण्यांचो दसरो. ह्या दोंगरा वटेन येतना श्री खळनाथाच्या देवळा कडेन कांय भुरगे जमिल्ले ताणें पळयल्ले. घडये तेच भुरगे धोल वाजयतात आसपाक जाय. तो थंय खिणभरूच थांबलो आनी आसा तसो परतो वाट चलपाक लागलो.

कायतान दोंगरा माथ्यार आशिल्ल्या वडा मुळांत पावलो. ह्या दोंगराच्या माथ्यार अयस पयस मेरेन सडो पातळ्ळा. सड्यार मदीं मदीं

ल्हान व्हड सांवरीचीं झाडां आसात. सडोभर काण्णां-चुन्नांचीं झोंपां आसात. हांगा थंय झिलींतल्यान वयर सरिल्लीं पोंग्याचीं झाडां उबीं आशिल्लीं दिश्टी पडटात. कायतानान वडा भोंवतणी नदर मारली. ताचे भोंवतणी झिलीचें रान वाडिल्लें. कड्डान सगळो परिसर व्यापून गेल्लो... ह्या वडा पोंदा एका अर्दान राखण्यांचो खुरीस आसा. तो अर्दो अदीक खुरीस त्या कड्डान बुडून गेल्लो. कायतान मातसो मुखार गेलो. कड्डांत उबो आशिल्ल्या खुरसाचेर ताची नदर थिरावली.

कायतानाच्यो भुरगेपणांतल्यो यादी जाग्यो जाल्यो. गोरवां वांगडा आयिल्ले राखणे वडाच्या हुमकळपी पाळांक गोळ मारून झोपय घेताले. कांय जाण त्या पाळांक धरून झरझरीत वयर चडटाले. खांदे हालयताले. खांद्यांक गोळ मारून सकयल देंवताले. मागीर दीस धारेर उचसर चलतालो तो

गड्ड्यांचो खेळ... कड्ड्यांतल्यान वाट काडीत तो खुरसा म्हऱ्यांत गेलो. कोयतेन करड पयस केलें. खुरसाचें सर्वांग शेळ्यान माखिल्लें. ताका लागून ताका काळशी पाचवी सया मारताली. खुरसाची जाल्ली ही अवतिकाय पळोवन कायतान मनान कश्टी जालो.

हो खुरीस कोणें बांदला, केन्ना बांदला, हे विशीं गांवांतल्या लोकांक सारकी कांयच खबर ना. पूण गांवांत ह्या खुरसाक राखण्यांचो खुरीस ह्या नांवान वळखतात. सड्यार काण्णां-चुन्नां पिकतकच पयलें पिकिल्लें काण्ण आनी चुन्न भेटयताले ते ह्या राखण्यांच्या खुरसाक. लाकडांक येवपी बायलां खुरसाक रानफुलां ओंपतालीं. शेणिल्लें गोरू गोठ्यांत येवचें वा गोरवांक आयिल्ली धाम वचची म्हण सगळे राखणे मेळून खुरसाक वाती लायताले आनी मागणें मागताले. आतां हें सगळें फाटीं पडलां. मुद्दम कोण दोंगराची वाट चडून ह्या खुरसा कडेन येवपाचें कश्ट घेना.

दुख्खी कश्टी जातकच कायतान मात दोंगर चडून ह्या खुरसा कडेन येता. वाती पेटयता आनी मागणें मागता. ह्या खुरसा वयलो ताचो भावार्थ आजून हालूंक ना. आयजूय तो ह्या राखण्यांच्या खुरसा कडेन आपलें काळीज उकतें करपाक आयला. आपणें घेतिल्लो निर्णय खुरसाक सांगपाक आयला.... कायतानान अस्तमते वटेन पळयलें. सुर्या धवश्या तांबश्या कुपांनी धांपून गेल्लो. मळबाक तांबशी सया मारताली. उदेंते वटेन दोंगराच्या देंगणांनी काळोख दाटून आयिल्लो. कायतानान कोयती घेतली आनी खुरसा भोंवतणचें करड काडपाक लागलो. खुरसाचेर दाटिल्लो शेळो ताणें खरवडून काडलो. झिलीच्या ताळ्यांनी खुरीस झाडून निवळ केलो.

कायतानान कालसांवाच्या बोल्सांतल्यो वाती आनी फस्क काडलें. फस्काचे काडयेन त्यो वाती एक एक करून पेटयल्यो आनी खुरसाच्या मुळांत लायल्यो. वातीचो उजवाड फांकलो. खुरीस उजवाडान भरलो. कायतानान दिमी घाली. कपळार खुरसाची कुरू केली आनी मनांतल्या मनांत खुरसाक नमन केलें. ताणें हांत जोडले. मागीर बोटांत बोटां

घुस्पायलीं. हात हड्ड्या कडेन व्हरून मान सकयल घाली. कायतान खुरसा कडेन उलोवपाक लागलो... आपलें काळीज खुरसा मुखार उकतें करीत रावलो... तो उलयतालो. ताचे दोळे पाणावताले. दुकांची एक धार पोल्यांचेर येवन कांय खीण थांबली आनी मागीर तीच धार पोल्यां वयल्यान एक सारकी धारेत रावली...

कायतान ह्या खुरसा कडेन येतालो. वाती लायतालो. मागणें मागतालो आनी दीस पडचे पयलीं घरा परततालो. आयज ताका घरा वचपाची ताकतीक नाशिल्ली. ताका आयज भोंवतणीं काळोख जाल्लो जाय आशिल्लो. ताणें पेटयता वाती कडेन पळयलें. त्यो अर्द्यां अदीक जळिल्ल्यो. ताच्या दोळ्यांतलीं दुकां आतां सुकिल्लीं. कायतान उठलो. ताणें कोयतो घेतलो आनी हय न्हयश्या काळखांतल्यान दोंगराची वाट देंवपाक लागलो...

आठ दिसां पयलींची गजाल. कायतान तिनसांजच्या वेळार तेस करून भितर चुलींत उजो पेटयतालो इतल्यान ताचो तित्तीव सिमांव घरांत भितर सरलो.

'कायतान मातसो भायर यो, तुका कित् सांगों जाय.' पडवेर रावन सिमांवान कायतानाक उलो मारलो. कायतान पडवेर आयलो आनी तित्तिवाचे म्हऱ्यांत येवन सोंप्यार बसलो.

'कायतान हांवें कोंकणो जावपाचें चितिलां. पोत्तून आमच्या आदल्या धोर्मांत वोसपाचें चितिलां. तुंवूय कोंकणो जा. जाता मुरे?' आपूण कितें सांगपाक आयलां तें सिमांवान एका दमांत कायतानाक सांगून उडयलें.

'हांवें कोंकणो जावचेलें?' कायतानाच्या तोंडांतल्यान अजापान भरिल्लीं उतरां भायर सरलीं. ह्या ताच्या उतरांनी एके तरेची भिरांत आशिल्ली. ताच्या वोंटांक थरथरो सुटलो... आनी दुसरे घटकेक कायतान मोनो जालो.

आमी आदले कोंकणे. पुर्तुगेजांनी आमकां बाटोयलेले. आमी बाटगे क्रिस्तांव. तुमी क्रिस्तांव जाल्यार तुमकां सोगल्यांक भाटां-बेसां मेवतेलीं म्हूण सांगून आमच्या वडिलांक तेणीं बाटोयल्ले. जायत्या कोंकण्यांनी त्या वेळार क्रिस्तांव धोर्म घेयलेलो. पूण तांकां

भाटां-बेसां मात मेवलीं नांय... तेंका सोगल्यांक फोटोयलें...' सिमांव तित्तीव आवेगान उलयतालो आनी कायतान ताचें तें सांगणें मोन्यांनी अजापीत जावन आयकतालो. आपलो तित्तीव आपणाक कितें सांगता तें ताकाच कळना जालें. कायतान हें सगळें आयकून वोगीच रावलो.

तित्तिवाची ही सांगणी कायताना खातीर नवी आशिल्ली. आमी आदीं कोंकणे आसलेले हें ताच्या मनाक पटलें ना. हांव क्रिस्तांव. हांवें इगर्जेत वचून पाद्रिगारा कोडल्यान बावतिज्म घेयला. मुगे गोळ्यांत फुरीस आहा... हांव आयतरा आयतरा मिसाक वोयतां... आमोरेर चुको नासतोना तेस कोरतां. आनी हांव कोंकणो केसों? आनी आतां पोत्तून कोंकणो जावप म्हणुचे कितें?

'हें चोय कायतान, आमगे सोगली फामील दोसऱ्या दिसा हिन्दू जाताय. तूं मुगे भावागे चेडो म्हूण तुका हांव सांगपाक येयलां. कोंकणो जायना जाल्यार तूं ह्या गांवशी गांवांत एकलोच क्रिस्तांव उतेलो. गांवांतलो कोण तुगे तिंगा येवपा ना. तुज्या बोऱ्या वायटाक कोण पावपा ना. तूं चीत आनी म्हाका कितें तें सांग...' ह्या वेळारूय कायतान कांयच उलयलो ना. तो मोनेळ पांगरून बसला तें पळोवन सिमांव सोप्या वयलो उठलो आनी आपले घरची वाट चलपाक लागलो.

ते राती कायतानाच्या दोळ्यांक दोळो लागलो ना. तो मद्यान रात मेरेन जागोच आशिल्लो. तो चिंततालो. मदींच उठून हांतरुणार बसतालो. कांय वेळान परतून उठ्टालो. भायर आंगणांत वतालो आनी आशिल्लो तसो येवन हांतरुणार आड पडटालो...

गांवशी हो एकवीस घरांचो ल्हान गांव. ह्या गांवांत दोन क्रिस्तांवांची आनी एकोणीस हिन्दूंची घरां आसात. गांवाचे पुर्वेक आशिल्ले उक्ते सुवातेर हिंदूंचें सांतेरी आनी रवळनाथाचें देवूळ आसा. सांतेरीच्या देवळा मुखार माया म्हयन्यांत जागोर जाता. हांगाच्या ह्या क्रिस्तांवांक लागीं इगर्ज ना. मिसा खातीर तांकां शेजारच्या गांवांत वचचें पडटा. ह्या दोनूय क्रिस्तांव घराण्यांचें श्रद्धास्थान म्हळ्यार दोंगरा माथ्यार आशिल्लो राखण्यां खुरीस...

हीं दोन घरां म्हळ्यार, पन्नास वर्सां पयलींचें कोस्तांव फेर्नादीशाचें एकूच घर. कोस्तांवाक दोग पूत आनी एक धूव. व्हडलो आमेल. मदली भयण क्रिस्तालीन आनी निमणो सिमांव. क्रिस्तालीनाक काजार करून दिलां. काजार जातकच सिमांवान वेगळें घर बांदलें. कायतान आमेलचो एकलोच पूत. तो चार वर्सांचो आसतना ताची मांय भायर पडली. मुखार पाडेलपण करपी आमेल माडा वयल्यान पडून मेलो आनी कायतान एकटो पडलो. कायतानाचो तृतीय सिमांव. तारणेंच ताका लहानाचो व्हड केलो.

दोन दीस अशेच गेले. तिसऱ्या दिसा सिमांव तृतीय परत कायतानाक मेळपाक घरा आयलो. पडवेर येवन सोप्यार बसलो. कांय वेळ बसतकच तारणें कायतानाक विचारलें,

‘कायतान, कित् चिंतिलां? सोगळे मेवून पांयशीं वोयर लोक कोंकणें जाताय. दोसऱ्या दिसा बेतोळ्यां गांवांतल्या साईबाबाच्या देवळाको व्हडलो माटोव घालतेले. हिंदवांचो व्हडलो कुटेश्वर म्हाराज तिगां येतेलो आनी आमकां कोंकण्यांच्या धोर्मांत घेतेलो... आमी कांयच कोरचेलें ना. आमकां केसलोच देस्पेस ना. सोगलें ते कोत्तेले... पोयले दीस आमकां ते नेये कोपडे दितोले. दुसरे दीस, दोसऱ्या दिसा सोकार्णी उदून आमी न्हावपाचें आनी ते नेये कोपडे घालून बेतोळ्यां वोचपाचें...’ कायतान तित्तिवाची सांगणी मोन्यांनी आयकतालो.

‘कोंकणो जावपाक तोयार आहा म्हूण तुगे नांव हांव तेंकां दितां. आजून दोसऱ्याक पांच दीस आहाय. आयज नांव दिवपाची निमाणी तारीक. तुगे माना क्रिस्तालीन लेगीत कोंकणें जावपा तोयार जालां. तेंच्या गांवचे जायते क्रिस्तांव हिंदू धोर्म घेवपाक तोयार जाल्याय.’ इतलें सांगून सिमांव तृतीय उदून गेलो. कायतानाची तकली जड गुळो जाली. आपणें कितें करचें, ताका कांयच कळ नासलें. तृतीय कोंकणो जातलो. हांव मागीर ह्या गांवशी गांवांत एकटोच क्रिस्तांव उरतलों. तित्तिवा कडलें नातें सासणाचें तुट्टलें. हांव एकटो पडटलों... ताच्या मनांत भयाचें वादळ धुंवधुंवपाक लागलें. ह्या वादळांत आपूण हुमटून पडटां काय कितें असो ताका भास

जावपाक लागलो...

फाल्यां दसरो. सिमांव तृतीय दनपारच्या वेळार कायतानागेर आयलो. कायतान आतांच जेवन सोप्यार बशिल्लो. सिमांव आयलो आनी कायतानाच्या शेजरा वचून बसलो. आपणें हाडिल्ली पिशवी ताचे म्हऱ्यांत दवरून तारणें ती उकती केली. तो तातूंतली एक एक वस्त काडून कायताना म्हऱ्यांत दवरपाक लागलो.

‘कायतान हे तुका फाल्यां न्हेसपाक नेये कोपडे. हे आमच्या गांवांतले सांतेरीचो फोदू. हो देयी मुखार लावपाक दिवो. ह्यो वाती आनी हें तेल... आमगे गाराको आमी सायबीण मांयचो आल्तार सोकला काडून दोल्ला. तूंय तो सोकला काड. तुगे गोळ्यांतलो हो फुरीस काडून दोवोर. हें सोगलें एकठांय कोरून उदकांत सोडचेलें...’

‘आमगे क्रिस्तांव धोर्मांत कितें वायट आहा? आनी कोंकण्यांच्या हिंदू धोर्मांत कितें बोरें आहा? आमी कोंकण्यांच्या जागरांत नाचताय आनी ते आमच्या राखण्यांच्या फुरसाक वाती लायताय... कितें खेरीतपोण आहा, आमगे सायबीणमांय आनी कोंकण्यांगे सांतेरी देयी भितोर... दोगीय एकूच न्हं? तेशें जाल्यार आमी आमगे धोर्म कित्याक सोडचो’ सिमांव तित्तिवाची सांगणी इतले दीस मोन्यांनी आयकुपी कायतानाक आयज तोंड फुटलें. तो नेटान उलयतालो. आवेगान आपलें मत मांडटालो. आपलें मन उकतें करतालो...

‘पोन्नास वोर्सां पोयलीं हींच मालूकपोणां तुगे शेपायान केलीं. गांवचो सोगलो लोक त्या वेळार पोत्तून कोंकणो जाल्लो. तुगे शेपाय मात आपूण कोंकणो केसोच जावपाना म्हूण बोसलो... आनी आमगे फेर्नादीश घोराबो ह्या गांवांत क्रिस्तांवूच उल्लो. हें चोय, कायतान, आमी दुसऱ्यांच्या धोर्मांत वोसनाय. ह्या गांवशी गांवचे गांवकार आमी. आयज ह्या गांवांत आमकां सोगले लोक किंकोंत कोत्ताय. आमी हिंदू धोर्मांत भितोर सोल्ल्यार आमचो मान आमकां मेवतोलो...’ सिमांव कांय वेळ कायतानाच्या दोळ्यांत पळयत रावलो. कायतानाचे बारीक दोळे पयस खंय तरी पळयताले. फाटले पांच दीस जाले, ताच्या बऱ्याची गजाल आपूण सांगतां आनी हो आपली सांगणी काना मनार घेना तें पळोवन सिमांव कांयसो निशेंलो आनी जाग्या वयलो उठलो.

‘तुजे मतींत कोंकणो जावचेलें ना जाल्यार तूं क्रिस्तांवूच राव. तुजे आनी म्हजे भितोर हे मुखार कोसलेंच नातें मात उरचेलें ना. चोय, तुका जाय तें कोर...’ सिमांवान कायतानाचेर आपलो राग उकतायलो आनी भायर सरून नेटान चलपाक लागलो. आपलो तृतीय आपल्याचेर रागार जावन गेला हें मतींत येतकच कायतानाचें काळीज खपखपूंक लागलें. ह्या वेळार ताका दिसलें, आपणें तित्तिवाक रावयचो... आनी आपूण कोंकणो जावपाक तयार आसां म्हूण ताका आड्डून सांगचें. पूण तित्तिवाक थांबोवपाचो धोर कायतानाक जालो ना. तो ताका पळयत सोप्यार बसून रावलो.

तितिवान पिशवंत घालून हाडिल्ल्या सामानाचेर ताणें नदर मारली. ताच्या दोळ्यां मुखार काळोख दाटून आयलो. तकली भैरले वरी जाल्ली. सोप्यार कितलोसोच वेळ तो तसोच बसून रावलो. ताणें गळ्यांतलो खुरीस सांसपून पळयलो. ताचो उमो घेतलो. पाय भायर पडिल्लो तेन्ना ताच्या गळ्यांतलो खुरीस काडून कायतानाच्या गळ्यांत घालीत तितिवान ताका म्हणिल्लें, 'कायतान' हो फुरीस सोदां गोळ्यांत दोंवोर. पायचो उगडास म्हणोण...' आयज तोच तितिवान म्हाका गोळ्यांतलो फुरीस काड म्हण सांगोता. सोगलें एकठांय कोरून उदकांत सोड म्हण फोर्मायता...' कायतानाक आपल्या तितिवाचो राग आयलो. ताच्या दोळ्यांत दुकां दाटलीं. ह्या वेळार ताका आपल्या पायली याद आयली. आयज पाय जिवो आशिल्लो जाल्यार तितिवा पसून म्हजी राखण करपाचो. म्हाका वाट दाखोवपाचो... आपल्या पायच्यो यादी उस्तिता आसतना कायतानाक राखण्यांच्या खुरसाची याद आयली. असो केन्नाय दुख्खांत बुडटकच कायतान राखण्यांच्या खुरसा कडेन धांव मारता. खुरसाक वाती लायता, मागणें मागता आनी घरा येता. आयजूय ताणें तेंच केल्लें.

दोंगरा वयल्यान सकयल गांवांत देंवून कायतान घरा कडेन पावलो. भितर सरना फुडें कायतानान आपल्या हातांतली कोयती सोप्यार दवरली. दार धुकलून तो घरांत भितर गेलो. लायट पेटयली. थंयच लागींच आशिल्लें मेज ओडून सायबीणमांयच्या आल्तारा कडेन हाडलें. तो मेजार चडलो. यत्नान आल्तार निखळायलो आनी सकयल देंवलो. सायबीणमांयचो उमो घेतलो आनी आल्तार व्हरून कोनशाक दवरलो. गळ्यांतलो खुरीस काडलो. ताचोय उमो घेतलो आनी तो खुरीस व्हरून ताणें आल्तारा कुशीक दवरलो. मेज आसलें थंय व्हरून दवरलें. कायतान भायर आयलो. तितिवान सोप्यार दवरिल्ले कपडे, फोटो आनी दिवो, सगळें हाडून भितर मेजार दवरलें. शेंदरी काडली. जमनीर सोडली. शेंदरेर सकयल बसलो आनी वणटीक वटकलो.

आल्तार सकयल काडून दवरला तो पळयल्यार तितिवान खूश जातलो. ह्या वेळार आतां तितिवान आपलेगेर येवचो अशें

कायतानाक परत परत दिसपाक लागलें. भायर काळोख दाटिल्लो. रवळनाथाच्या देवळा कडलें वाजप थांबिल्लें. गांवांत भुरग्यांच्या उलोवण्याचो आवाज मात कानार सादतालो. रात चडत आशिल्ली. तितिवान कायतानागेर आयलो ना. तितिवाचें घर लागींच आसा. आपणें तांगेर वचचें आनी आपलो निर्णय ताका सांगचो अशें कायतानाक खिणभरूच दिसलें. पूण जाग्या वयल्यान उठपाची ताका वान्सा जाली ना. ताची नदर आपणें काडून दवरिल्ल्या खुरसागेर गेली. ल्हानपणा पसून हांव हो खुरीस गळ्यांत घालीत आयलां. कायतान उठलो. आल्तारा कडेन गेलो. ल्हानसो रुप्याचो खुरीस हातांत घेवन तो आसलो तसो शेंदरेर येवन बसलो. ह्या खुरसार जेजू क्रिस्ताक खिळायला. पायचो हो खुरीस फाल्यांच्यान म्हज्या गळ्यांत आसचोना... पाय कसो दिसतालो काय? काश्टी न्हेशिल्लो, गांवभर उगडोच भोंवपी... आंगान घटमूट. पांयांत खाडूं नासतना सरसर करून माडार चडपी... पाय भाटकाराले नाल्ल पाडूंक वतालो तेन्ना म्हाका तो वांगडा व्हरतालो. थंय मागीर आडसर खावंक मेळटालें. दिसावड्याचे नाल्ल घरा हाडपाक मेळटाले...

ओय, फाल्यां हांव कोंकणो जातेलों. आयची रातभर हांव आंतोनीलो कायतान. फाल्यां न्हावन धुवन पुडवें न्हेसून बेतोळ्यां वेतोच हांव हिंदू जातेलों... रमेश, सोकाराम नाजाल्यार इट्टेल... हातूंतलो हांव कोणूय आसूं येतां. हो आल्तार उदकांत सोडपाचो. मागीर रोजार ना. दारांत तुळोस येतेली. मागीर तुळशीक दिवो लावप... आमच्या गांवांतलीं सोगलीं कोंकण्योलीं बायलां तिनसांजच्या वेळार तुळशीको दिवो पेटोयताय. मागीर आमगेर कोण तुळशीक दिवो लायतेलो? हांव आंकवार. मुज्या गारांत बायल ना... हांव फाल्यां नवहिंदू जातेलों... मागीर नवहिंदूली होंकोल सोदपाची...

रातभर कायतानाक न्हीद पडलिना. चिंतनांचेर चिंतनां... तो मद्द्यान मेरेन जागोच आशिल्लो. येवजितालो. चिंततालो... मदींच फुगार जातालो. मागीर लांब सुस्कारे सोडीत काळखांत पळयत रावतालो. ताचो केन्ना तरी दोळो लागलो. तो सपनेलो... ताच्या दोळ्यां

मुखार तितिवान सांगिल्ल्या माटवांतलें चित्र आयलें... माटव दोळ्यां मुखार गरगर धुंवता... कायतानूय माटवा वांगडा धुंवपाक लागलो... ताचें गिरगिरें जालें आनी ताका जाग आयली.

धामान भिजिल्लो कायतान उठून शेंदरेर बसलो. लायट गेल्ली. घरांत काळोख फांकिल्लो. तो भानार आयलो. ताणें अदमासान सांसपीत सांसपीत वचून चुली कडलें फ्रँक हाडलें. काडी पेटयली. मेणवात सोदली. ती पेटोवन चयर मेजार लायली. कूडभर उजवाड फांकलो... तो आसलो तसो शेंदरेर बसलो. तितिवाचे सांगणेन हांवें हिंदू धोर्म घेवपाचें चिंतिलां. हें हांव कितें कोत्तां तें सारकें न्हूं... सायबीण मांय आनी आमगे सांतेर देयी एकीच. मुनश्यांनीच पुजलेले देव हे... हांव कोंकणो जावपाना. तितिवाक जाय जाल्यार जावंदीकोंकणो. आसदी हांव एकलोच क्रिस्तांव ह्या गांवशी गांवांत. मुगे दोंगरा वयलो राखण्यां फुरीस आहा तितू पुरो... आनी पायची याद म्हण गोळ्यांतलो फुरीस आहा मुकोडें. तोच कोत्तेलो मुजी राखोण.

शेंदरेर एका अर्दान पडिल्लो गळ्यांतलो खुरीस कायतानान हातांत काडलो. खुरसाचो ताणें उमो घेतलो. आल्तारा कडेन पळयत ताणें तो खुरीस आपल्या गळ्यांत घालो. कायतान ल्हवूच शेंदरे वयलो उठलो. ताणें मेज ओडून कोनशाक व्हेलें. आल्तार काडून मेजार दवरलो. त्या आल्ताराचे कुशीक सांतेरीचो फोटो लायलो. थंयच दिवो दवरलो. दिव्यांत वात घाली. तातूंत तेल घालून ती वात ताणें पेटयली... मागीर ताणें मेणवात पेटोवन आल्तारा कडेन लायली. दिव्याचो आनी मेणवातीचो उजवाड एकामेकांत भरसले... सगळें मेज उजवाडान फांकलें... कांय वेळ तो त्या उजवाडाक पळयत रावलो. 'आमगे पाद्री येयल्यार लेगीत हांव सांतेरी देयीचो फोटो मेजा वयलो सोकला काडपाना...' ताणें कपळार खुरसाची कुरू केली. सांतेरी देवीक हात जोडले. शेंदरेर वचून बसलो आनी केन्ना काय सकाळ जातली हाची वाट पळोवपाक लागलो...

